

se opune răzbunării, pedepsei intolerante. Replica ei va urmări declarat domolirea scriitorului justițiar. Stau față-n față, fiecare cu temperamentul și exaltarea sa ideologică. Pentru Damson, poziția ei pacifistă nu-i decît „fofilare și nimic mai mult”. Figurare radicală a unui gest castrator, deznodămîntul oribil (deși estompat de lumină) pornește de la credința lui: „uneori, trebuie să te cureți spălându-te cu sânge”. Și el, și ea, împreună. El o va face cu prețul unei vieți care și-a pierdut sensul, odată ce „drama a murit”.

Opuse, cele două personaje se atrag, se împlinesc, așa cum în *catharsis*-ul unei Grecii mereu prezente în piesă, teroarea actului violent, punitiv, se echilibra cu compasiunea pentru ființa umană.

Dacă existențialismul lui Sartre era un umanism, la fel se poate zice și despre noul naturalism de azi.

Trupurile claustrate în materia inertă a *elevatorului* – din piesa lui G. Pintilei – ne impun o cumplită situație de viață. Dar și parabola unei tinereți interzise, reduse nemilos la fiziologie brutalizată. Când, în spectacolul Adrianei Zaharia, ușile elevatorului se desfac amăgitor (excelentă scenografia, ca și celelalte) nu se vede decât peretele negru, murdar, accentuând vizual conflictul insuportabil dintre presiunea lăuntrică a trupurilor și obstacolul exterior, implacabil. Disperarea izbucnește în expresii licențioase, de efect contrar la majoritatea publicului. Este frondă amară, limbaj de înfruntare, singura supapă în momente de panică. Să nu uităm nici mărturisirile comprimate, retezate de situație, încercările ratate, anemiarea treptată sau monologul fetei înaintea morții, de un tragism intens, în contrapunct verbal, cu atât mai emoționant, deși, probabil, peste măsură și greu acceptabil pentru publicul fixat la alte convenții.

Oare ce altceva trebuie să aducă viața, ca să se schimbe teatrul?

Teatru radiofonic

Constantin PARASCHIVESCU

Relevanțe sonore

Mai repede decît mă așteptam, un tânăr autor căruia i-am întrezărit pe la începutul anului, la Teatrul Național Radiofonic, promițătoare însușiri la debut, Radu Andrei Hora, confirmă cu o a doua lucrare. Prima era o piesă pentru copii, *Papucii lui Abu Cassem*, inspirată din *O mie și una de nopți* și avea alertețea firească și umorul cu tâlc al poveștilor. A doua, intitulată *Aix Nebunul*, are în vedere dilemele, visele, frământările unui personaj din zilele noastre, în încercarea de a se elibera de constrângeri prin intermediul unei preținse nebunii. „Sunt un copac care se rotește cu mii de brațe în sus”, spune el, „am și eu bucata mea de vis”. Dar nu și certitudini – „Privesc în mine și n-am pe ce să mă sprijin”. Investigație subtilă a meandrelor sufletești, într-o lume illogică și nesigură, cu aplecare pe nuanțe psihologice, „unde calitățile de compoziție teatrală – îl recomandă Marian Popescu –, cu personaje având concretețe, dar și un aer enigmatic, sunt

evidente". În distribuție, o voce sensibilă, de mult neauzită, Tatiana Iekel, alături de Marius Bodochi în rol titular, Constantin Codrescu, Valentin Uritescu, Bianca Zurovski și alții, îndrumați cu discreție ce cel ce l-a lansat pe dramaturg, regizorul Mihai Lungeanu.

În același ciclu de „dramaturgi români contemporani”, proiect coordonat de Magda Duțu, am ascultat la mijlocul lunii iulie piesa unui poet brașovean, Mihai Ignat, intitulată *Crize sau Încă o poveste de dragoste*, nominalizată la concursul UNITER pe anul 2003 și prezentată în aprilie 2004 la Radio BBC Londra. Debutul propriu-zis radiofonic l-a înregistrat, așadar, în eterul Tamisei, iar cel autohton în coordonarea regizorului Gavriil Pinte și interpretarea actorilor Ada Simionică, Ion Grosu. Piesă în două personaje, consacrată drumului care începe pentru fiecare din noi cu euforia dragostei, continuă cu însoțirea și inevitabilele răbufniri diurne – certuri, reproșuri, crize, insulte, retractări –, dar înaintează cu un strop profund de tandrețe. Două exemplare complementare într-unul singur. În care ne putem recunoaște toți, pentru că are autenticitatea observației și franchețea exprimării într-un dialog viu, nervos, cu umor. În redarea căruia vocea lui Ion Grosu se dovedește expresivă, motivată și cu simțul nuanțelor, în contrast cu vocea metalică, arțăgoasă a Adei Simionică, ce afectează comunicarea. O scenă excepțională, artistic și tehnic – concertul, cu aparteurile reciproce meschine pe fondul muzicii sobre și, prin contrast, ironice. Și o replică: „Infectezi logosfera!”.

Colega noastră de revistă Crenguța Manea, în calitate de redactor, împreună cu tână regizoare Ilinca Stihi, ne-au prezentat o premieră pe țară cu piesa lui Michel de Ghelderode *Rătăcirile Marelui Macabru*, tradusă de Anca Măniuțiu cu ingenioase corespondențe în limba română ale identității personajelor – filosoful Astrodamus, bețivul Checheleus, prințul Haplea, vestitorul macabru al sfârșitului lumii Negrozotar. Parabolă cu personaje alegorice desprinse din tradițiile populare flamande, elemente simbolice, grotești, bufonerii, într-o țară imaginară numită Breugelandă, unde laptele și mierea ar curge în voie, după tabloul pictat de conaționalul Breugel. La elanul vârstei, tână regizoare adaugă opțiuni cu grad vădit de dificultate (cum a fost și precedentul *Brand* de Ibsen), pe care le onorează printr-o investiție de concizie și tensiune artistică, susținută aici cu haz subtil de Virgil Ogășanu – *Astrodamus*, umor bahic Mihai Dinval – *Chercheleus*, ecou sinistru Zoltan Octavian Butuc – *Nekrozotar*.

Salutară și întru totul instructivă inițiativa sintetizării unor fragmente de piese pe teme și tipologii din dramaturgia universală, gen „dramele puterii” (cinci personaje în interpretarea lui Dan Condurache), *Sluji istețe și bufoni* (Horațiu Mălăele), *Peșitoare și cumetre* (Dorina Lazăr). Mai spre vară, *Îndrăgostiți în teatrul lumii*, cu Delia Nartea și Cristian Iacob protagoniști, în cinci scene lirice din *Ciuta* de V.I. Popa, *Bărbierul din Sevilla* de Beaumarchais, *Pelléas și Mélisande* de Maeterlinck, *Domnișoara Iulia* de Strindberg, *Romeo și Julieta* de Shakespeare. Cu regretul de a nu se fi găsit o a doua scenă lirică românească, apreciem suita sintezelor ca veritabile eseuri teatrale realizate de Pușa Roth și Costin Tuchilă, cu elocvența nuanțelor sonore create de experimentatul Cristian Munteanu. Menționez, totodată, exemplara transpunere radiofonică din seria *Mărturii* a textului lui Constantin Noica *Rugați-vă pentru fratele Alexandru*, în dramatizarea lui Florin Chelu și a Elisabetei Pop, adaptarea și regia artistică a lui Mihai Lungeanu. Cu Marcel Iureș în rolul celebrului filosof, emisiunea a prilejuit o impresionată revelație de cuget și credință, în temeiul adevărului că „Dumnezeu nu caută pe credincioși. Îi așteaptă”.